

О. В. Хмелик, студент 1-го курсу (*ХНУРЕ, Харків*)

Л. І. Бадєєва, канд. іст. наук, доц. (*ХНУРЕ, Харків*) – науковий керівник

РОЛЬ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО У ВІДРОДЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА КУЛЬТУРИ

Миколу Хвильового можна вважати одним з головних засновників пореволюційної прози, який в жанрах новела чи оповідання розкрив проблеми буття України, української культури та літератури в 20-30-х роках ХХ століття.

Дослідження творчості Хвильового були здійснені такими вченими: Р. Гармаш [1], О. Ган [2], Р. Задеснянський [3], Ю. Шерех [4], О. Авраменко [5] та іншими. Але, незважаючи на значний інтерес науковців до зазначеної проблеми, досі залишаються недостатньо відомими деякі аспекти важливості внеску М. Хвильового у відродженні національної літератури та культури.

Метою роботи є дослідження творчості Миколи Григоровича Фітільова а також його внеску у відродженні української національної літератури та культури.

Микола Хвильовий уважав своїм літературним учителем Михайла Коцюбинського. Творчість Хвильового можна поділити на два етапи. Перший – романтична, музична та безсюжетна лірика (1921–1924). До такої належить одна за перших його збірок прозових творів «Сині етюди», яка стала наступним етапом розвитку української літератури. Новели Хвильового дивували своєю стильовою та мистецькою самобутністю. Він акцентував увагу переважно на зображенні предметів чи пейзажу, передачі вражень, настроїв. Однією проблема, які у своїй творчості піднімав Хвильовий, була розбіжність дійсності та мрії. Герої таких новел, як «Арабески», «Дорога й ластівка», «Синій листопад» та ін. виступають із протистоянням між романтичними злетами та реальними приземленнями. Наприклад, перед головним героєм новели «Я (Романтика)» постає вибір між чекістом та людиною (застрілити свою матір чи ні).

Другий – період переходу до врівноваженої реалістичної манери письма з наявністю продуманого сюжету та часте використання іронічних або сатиричних вставок. Яскравими представниками цього періоду є такі твори: «Ревізор», «З Вариніої біографії», «Мати», «Україна чи Малоросія?», «Камо грядеши?», «Вальдшнепи» та інші. У них піднімалась тема заперечення москвофільської тенденції деяких письменників. В цей період з'явилися гасла «Геть від Москви!» та «Дайош Європу!», які зараз активно використовуються під час виборчої компанії. Письменник був проти проросійського напрямку української культури та літератури, навпаки проголошував напрямок на Європейські стилі, що митець неодноразово повторював: «Європа – це досвід багатьох віків. Це не та Європа, якій Шпенглер оголосив «присмерк», не та, що гниє, і до якої вся наша ненависть. Це – Європа грандіозної цивілізації, Європа – Гете, Дарвіна, Байрона, Ньютона, Маркса і т. д. Це та Європа, без якої не обійдуться перші фаланги азійського ренесансу.», «Українське суспільство, зміцнівши, не примириться зі своїм фактичним гегемоном — російським конкурентом. Ми повинні негайно стати на сторону молодого українського

суспільства, яке втілює не лише селянина, але і робітника, і цим назавжди покінчити з контрреволюційною ідеєю створювати на Україні російську культуру.». Саме з цією метою разом з Миколою Яловим й було створено об'єднання літераторів «ВАПЛІТЕ», яке боролось проти політизації літератури також саме Фітільов був ідейним засновником студії «Урбіно». У цей час було опублікована стаття «Про «Сатану в бочці», або Про графоманів, спекулянтів та інших просвітян», за допомогою якої письменник розпочав довгу дискусію з 25 по 28 роки ХХ ст. З грудня 1927 року по березень 1928 Хвильовий займався розповсюдженням української літератури в Берліні та Відні, також знайомився з європейськими досягненнями. Після цього він став активно закликати усіх ваплітян відвідати ці Європейські міста. Під початком Хвильового було видано цикл памфлетів «Думки проти течії», «Камо грядеши?», стаття «Україна чи Малоросія?». Влада СРСР не могла просто сидіти склавши руки, тому Сталін у відкритому листі засудив діяльність Хвильового та членів його спілки, після чого «ВАПЛІТЕ» перестала існувати.

Хвильовий жив разом із іншими українськими митцями в будинку «Слово», після початку арештів його співмешканців, голоду у 32-33 роках ХХ ст. Хвильовий зрозумів наміри Сталіна. Останньою краплею став арешт його найкращого друга Ялового, який був вірний ідеям комунізму, після цього 13 травня 1933 року Хвильовий застрелився в своїй кімнаті, залишивши письмо, в якому він нібито підтримує ідеї комунізму, тим самим рятує свою сім'ю від трагічної участі. «Арешт ЯЛОВОГО – це розстріл цілої генерації... За що? За те, що ми були найщирішими комуністами? Нічого не розумію. За генерацію Ялового відповідаю перш за все я, Микола Хвильовий... Хай живе комунізм» (М. Хвильовий. Посмертна записка).

Таким чином, Микола Григорович Фітільов зробив неоціненний внесок в розвиток української літератури та культури 20-30 років ХХ століття, а саме започаткував новий етап в українській літературі, виступав проти проросійського напрямку в українській літературі, навпаки був за шлях до європейських стилів, був одним із головних діячів в українській літературі того часу та частиною таких груп як «Гарт» та «ВАПЛІТЕ».

Література

1. Гармаш Р. Політична ідея «ваплітян» і українська політична думка. [Б. м.] : Укр. критич. думка, 120 с.
2. Ган О. Трагедія Миколи Хвильового. [Б. м.]:Прометей. 77 с.
3. Задеснянський Р. Що нам дав М. Хвильовий? *Критичні нариси*. Т. 5.:«Укр. критич. думка». С. 115–171.
4. Шерех Ю. Хвильовий без політики. К.: Знання, 2010. 6 с.
5. Донцов Д. Микола Хвильовий. *Українське слово*. Т. 1. К., 1994.
6. Стусенк О. Хвильовий, убивця Фітільова. *ЛітАкцент*.

URL: <http://litakcent.com/2010/03/03/hvylovyj-ubycja-fitilova/>